

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาการดำเนินงานโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

2. การนำหลักสูตรไปใช้

การกำหนดนโยบายและการวางแผน

การแต่งตั้งและประชุมคณะกรรมการ

การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทราบ

การเตรียมบุคลากร

การจัดตารางสอน

การจัดครูเข้าสอน

การจัดสถานที่

การจัดการเรียนการสอน

การจัดทำและใช้วัสดุหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดสอนซ่อมเสริม

การวัดและประเมินผลการเรียน

การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

3. โครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
4. หลักสูตรภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

ขอบเขตและความหมายของคำว่า "หลักสูตร" นั้นได้มีผู้นิยามไว้หลายแนวทางแตกต่างกันไปดังนี้

ทาบ (Taba, 1962) กล่าวถึงหลักสูตรว่า "หลักสูตรเป็นแผนเพื่อ "การเรียนรู้" กูด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาสำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย
2. แผนหรือโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่ต้องการจะสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้นักเรียนเพื่อให้ความรู้จนจบหรือได้รับประกาศนียบัตร หรือให้สามารถเข้าเรียนต่อทางอาชีพต่อไป
3. กลุ่มวิชาและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความต้องการของผู้เรียน หลังจากนั้นก็กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์นั้น เป็นขั้นตอนต่อไป

สัจด์ อูทรานันท์ (2527) ได้แบ่งประเภทคำนิยามออกเป็น 8 ประเภท คือ

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ
5. หลักสูตร คือ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง
6. หลักสูตร คือ ข้อผูกพันระหว่างครูและนักเรียนและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

8. หลักสูตรในความหมายอื่น เช่น กิจกรรมที่จัดนอกห้องเรียน ความรู้ ความเข้าใจ และคติ และทักษะที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมาย

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดในเอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่ออธิบายรายละเอียดและขอบข่ายของจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง อัตราเวลาเรียน เนื้อหา กิจกรรม และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ แนวทางหรือกระบวนการจัดการเรียน การสอน การวัดผลและประเมินผล รวมทั้งความมุ่งหวังต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในวันข้างหน้าตามที่สังคมต้องการ

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรนั้น คำว่า การพัฒนา ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Development" ซึ่งมีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกหมายถึงการทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้น โดยเหตุนี้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงอาจมีความหมายไว้ 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือ ความหมายแรกหมายถึงการทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอีกความหมายหนึ่ง ก็คือ การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย (สังค อุทรานันท์, 2527)

ในการพัฒนาหลักสูตรนั้นสิ่งที่จะต้องกระทำเป็นประการแรก คือ การกำหนดความมุ่งหมาย ในการกำหนดความมุ่งหมายจะต้องคำนึงถึงจิตวิทยา ปรัชญา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม จริยธรรม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีซึ่งแวดล้อมตัวนักเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียน ข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาปัจจัยดังกล่าว จะได้นำมาใช้เป็นรากฐานในการเลือกเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ในการเรียนรู้นี้ที่จะนำเข้ามาบรรจุในหลักสูตรเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่ได้กำหนดไว้ในความมุ่งหมาย (บุญมี เณรชอด, 2536)

ชวิชัย ชัยจิราสากล (2529) ได้สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินหลักสูตร
5. การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปแล้วการพัฒนาหลักสูตรควรมีกระบวนการเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ ข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คัดเลือกเนื้อหาสาระและกิจกรรมเสริม ประสพการณ์และจัดลำดับความต่อเนื่อง กำหนดแนวทางวัดผลประเมินผล ทดลองใช้และปรับปรุง แก้ไข แล้วจึงนำหลักสูตรไปใช้ พร้อมแก้ไขปรับปรุงต่อไป

2. การนำหลักสูตรไปใช้

อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงนั้นขึ้นอยู่กับ กระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้ของผู้บริหารและครูผู้สอนนั่นเอง มีนักการศึกษาหลายท่านได้ ให้หลักการและแนวคิดในการใช้หลักสูตรมากมาย ดังเช่น

สมิตรี คุณานุกร (2525) ได้อธิบายว่า การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบ ด้วย กิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

หลักสูตรระดับชาติจะกำหนดความมุ่งหมายเนื้อหาวิชาที่จะสอนกิจกรรมประกอบการ เรียนการสอน และการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมาย และกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น หรือของโรงเรียน โดยทั่วไป การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจะออกมาในรูปเอกสารประกอบหลักสูตรที่เรียกว่า ประมวลการสอน และโครงการสอนหรือแผนการสอนเพื่อให้ชัดเจนลงไปว่าชั่วโมงใด/คาบที่เท่าไรจะสอนอะไร ตอนไหน จำนวนคาบ และมีกิจกรรมอะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้จะช่วยครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ สะดวกยิ่งขึ้น

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้าน มาเสริม ผู้บริหารโรงเรียนต้องสำรวจจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการ นำหลักสูตรไปใช้หรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน และจำนวนนักเรียน การ กำหนดครูเข้าสอน การจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ รวมถึงการบริหารงานทั้งหลายทั้งปวงในโรงเรียนต้องมีความคล่องตัว มีการเตรียมการและจัด สภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้พร้อม เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการ ปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

3. การสอนของครู

เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรไม่ได้อยู่ที่ว่า เขียนหลักสูตรได้ดีหรือไม่เพียงใด แต่อยู่ที่การนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะไม่สัมฤทธิ์ผลถ้าปราศจากการสอนของครู ครูจึงเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุด การเอาใจใส่ต่อการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีสอนและกิจกรรมที่เหมาะสม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่คอยให้ความรู้ความสะดวกรับคำแนะนำและให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครู และการเรียนของนักเรียนบังเกิดผลตามความมุ่งหมาย

สังัด อุกษานันท์ (2527) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ต้องมีประสิทธิภาพต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ครูใหญ่เป็นผู้ที่มีบทบาทมากเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จะต้องทำการศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรดังนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร
2. การจัดเตรียมอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตร
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางสอน
5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร
7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานโครงการการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษตามโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยเห็นควรที่จะใช้ขอบเขตของการใช้หลักสูตรดังนี้

1. การกำหนดนโยบายและการวางแผน
2. การแต่งตั้งและประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน
3. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทราบ
4. การเตรียมบุคลากร
5. การจัดตารางสอน
6. การจัดครูเข้าสอน
7. การจัดสถานที่
8. การจัดการเรียนการสอน
9. การจัดทำและใช้วัสดุหลักสูตร
10. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
11. การจัดสอนซ่อมเสริม
12. การวัดและประเมินผล
13. การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

การกำหนดนโยบายและการวางแผน

ในด้านนโยบาย กมล พลอยงาม (2534) กล่าวว่า นโยบายเป็นกรอบความคิดหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ทั้งในด้านการวางแผนโครงการและวิธีการดำเนินงาน

นโยบายที่ดีนั้น จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2525) ได้กล่าวว่า ควรประกอบด้วยพื้นฐานของหลักเหตุผลและข้อเท็จจริงของการปฏิบัติการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความชัดเจนเป็นที่เข้าใจง่ายและได้เขียนขึ้นเป็นลากลักษณะอักษรมีเอกลักษณ์ มีความเหมาะสมรัดกุม และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในตัวของมันเอง มีความแน่นอน แต่ไม่จำกัดขอบเขตจนตายตัว จะต้องมีความคล่องตัวตามสมควร แต่ไม่ผันแปรเปลี่ยนแปลงได้ง่ายเกินไปจนขาดทิศทาง และนโยบายที่มี

หลายด้าน หลายระดับ จะต้องประสานสอดคล้องเข้ากันได้ดี นโยบายย่อยต้องสนับสนุนนโยบายใหญ่เสมอ

เกี่ยวกับการวางแผน เทียนฉาส กิระนันท์ (2530) ได้กล่าวถึง ความหมายของการวางแผนไว้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการกำหนดกรอบและแนวทางในการดำเนินงาน เป็นกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจ เลือกกิจกรรมที่จะดำเนินการ ทิศทางและวิธีการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดขึ้น ภายในระยะเวลาที่กำหนด และภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ซึ่ง อุกฤษ บัญประเสริฐ (2532) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นงานสำคัญยิ่งในกระบวนการบริหารและการจัดการของหน่วยงานและระบบบริหารทั้งระบบ รายละเอียดที่แสดงไว้ในแผนจะเป็นเค้าโครงของสิ่งที่คาดว่าจะต้องปฏิบัติจัดทำในอนาคต เป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ เค้าโครงการทำงานและรายละเอียดต่าง ๆ นั้น เป็นผลมาจากการค้นหาและกำหนดวิธีทำงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือเป็นประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด และโดยเฉพาะในขั้นตอนที่แสดงรายละเอียดเฉพาะจุดจะแสดงให้เห็นว่าจะมีการกระทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อใด ให้ใครทำ ทำอย่างไร ตลอดจนให้รายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า การวางแผนนั้นเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารงานที่เป็นระบบจะช่วยให้การตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดวิธีดำเนินงานในอนาคต เพื่อให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

การแต่งตั้งและประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ผลตามความมุ่งหมาย โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการดังนี้ (ส.ป.กท. 2534)

ผู้บริหารโรงเรียน	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน	รองประธานกรรมการ
ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ	กรรมการ

ครูที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ครูประจำชั้น

กรรมการ

หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์พิเศษ

กรรมการและเลขานุการ

เมื่อโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ประธานควรร่วมประชุมกรรมการ เพื่อพิจารณาในการวางแผนในการเตรียมการใช้หลักสูตร และแผนการสอน โดยเฉพาะในเรื่องที่สำคัญ ๆ ซึ่งควรจะให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาและ ปรึกษาหารือ

1. ชี้แจงนโยบายและจุดมุ่งหมายของโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เสนอวิธีดำเนินการในการใช้หลักสูตรและแผนการสอน
3. ชี้แจงเกี่ยวกับงบประมาณ
4. กำหนดแนวทางการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษาและประชาชนเป็น สิ่งที่จะละเลยไม่ได้ เป็นการเผยแพร่ว่าการใช้หลักสูตรใหม่นั้น ลูกหลานของเขาจะเกิดการ เปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม และความสามารถในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ การใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วยในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และ หนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรได้มาก แต่การ ประชาสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามควรได้รับการกลั่นกรองเป็นอย่างดีเพื่อที่จะทำให้เกิด ความสนใจและติดตามความก้าวหน้าของการพัฒนาหลักสูตรอยู่เสมอ (บุญมี เณรชอด, 2527)

ในการดำเนินงานของโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความ จำเป็นที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อชี้แจง ให้ทุกฝ่ายได้เห็นความสำคัญ ได้ทราบจุดมุ่งหมายของโครงการ และขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้โครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินไปด้วยความราบรื่น บรรลุ เป้าหมายที่วางไว้

การเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากรเป็นงานที่สำคัญในการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเองหรือประกาศใช้ใหม่ จำเป็นที่จะต้องเตรียมบุคลากรที่จะต้องใช้หลักสูตรให้มีความเข้าใจในจุดประสงค์ของหลักสูตร แนวทางในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพราะถึงแม้ว่าหลักสูตรจะสร้างไว้ดีหรือปรับปรุงใหม่ให้ดีเพียงใดก็ตาม แต่หากการนำหลักสูตรไปใช้ไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์แล้ว หลักสูตรนั้นก็จะมีประโยชน์อะไร ความล้มเหลวของหลักสูตรย่อมจะบังเกิดขึ้นได้ อาจกล่าวได้ว่าวิธีการ หรือกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้น่าจะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร (วิชิต ดิษฐ์ระ, 2533) การใช้หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของครู การจัดเตรียมครูผู้สอนนั้นจะต้องจัดคัดเลือกให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์ ซึ่งมาลีณี บุญรัตน์พันธ์ (2530) ได้เสนอแนะวิธีสำรวจความพร้อมของครูว่ามีวิธีดำเนินการได้หลายวิธี แต่วิธีที่เหมาะสมและได้ผลรวดเร็ว ได้แก่ แบบสอบถามหรือแบบสำรวจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารนำไปสรุปผลหรือนำข้อมูลที่ได้รับไปประกอบพิจารณาในการเปิดแผนการเรียน และจัดครูที่สอนให้สอดคล้องกับความพร้อมด้านอื่น ๆ ด้วยแบบสำรวจความพร้อมของครู ทางโรงเรียนอาจจัดทำขึ้นมาใช้เอง โดยมีข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อและสกุล คุณวุฒิ วิชาที่ถนัดและสามารถสอนได้นอกจากวิชาเอก เคยได้รับการฝึกอบรมวิชาหรือเรื่องใดมาแล้ว ความรู้ ความถนัด หรือความสามารถพิเศษอื่น ๆ เป็นต้น

การเตรียมครูผู้สอน อาจทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องนโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา โครงสร้าง รูปแบบ และข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตร การอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเฉพาะเรื่อง การประชุมปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะที่จำเป็น (ธารง บัวศรี, 2532) ซึ่งรวมถึงการไปศึกษาดูงาน ควรให้มีการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะของครู การสนับสนุนให้ไปร่วมฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาทางวิชาการ และจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2528)

การจัดตารางสอน

ตารางสอนเป็นเอกสารที่นำเอากำหนดการสอนที่ประกอบด้วยกิจกรรมของแต่ละกลุ่มประสบการณ์มาจัดลำดับ กำหนดคาบเวลาให้เหมาะสมใน 1 สัปดาห์ ตามแนวทางของหลักสูตรที่

เป็นกระบวนการลำดับก่อนหลังและหลักการพัฒนาของผู้เรียน

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา กรมวิชาการ (2534) ได้เสนอแนะหลักในการจัดทำตารางสอนไว้ดังนี้

1. การจัดทำตารางสอน ไม่ควรใช้ช่วงเวลาเท่ากันหมด เพราะครูจะต้องใช้เทคนิควิธีสอนหลาย ๆ แบบตามความเหมาะสม และต้องฝึกกระบวนการ ต้องศึกษากำหนดการสอนในแต่ละช่วงเวลาซึ่งต้องมีการเรียนการสอนหลายเรื่องจากกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ให้มีการเรียนการสอนที่ต้องเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันให้เหมือนกับชีวิตจริง
2. จัดช่วงเวลาการเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและจิตวิทยาของเด็กระดับประถมศึกษา ซึ่งมีช่วงเวลาประมาณ 20 นาที
3. จัดช่วงเวลาให้โอกาสฝึกทักษะหลาย ๆ ช่วง และฝึกบ่อย ๆ จะช่วยให้มีการฝึกทักษะพัฒนาอย่างรวดเร็ว
4. กำหนดวันปิด - เปิดภาคเรียนในปีหนึ่ง ๆ ไม่นับวันหยุด ให้มีเวลาเรียนตลอดปี 200 วัน แล้วศึกษาว่าแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีเรื่องอะไรที่ต้องเรียนบ้างในแต่ละสัปดาห์ แล้วจัดให้มีเรื่องที่เรียนให้สัมพันธ์กัน
5. จัดช่วงเวลาเรียนมากน้อยตามความเหมาะสม โดยนึกถึงกระบวนการเรียนการสอนของหลักสูตรฉบับปรับปรุง เพื่อการเสริมสร้างลักษณะนิสัยและกระบวนการเรียนรู้
6. การสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ควรสอนตามลำดับแผนการสอน เพราะต้องฝึกทักษะตามขั้นตอนการฝึกทักษะการเรียนรู้ คำ ประโยค และข้อความ ส่วนคณิตศาสตร์สอนให้จับเป็นเรื่อง ๆ ไปตามลำดับ สำหรับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ อาจเลือกให้เหมาะกับความสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เรียนก่อน - หลังได้ตามความเหมาะสมของเหตุการณ์วันสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนสภาพท้องถิ่น

การจัดครูเข้าสอน

การจัดครูเข้าสอนเพื่อทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและละเอียดถี่ถ้วน เพราะขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้นั้นครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด สุลี พรหมสาขา ณ สกลนคร (2525) ได้จำแนกวิธีการจัดครูเข้าสอนในชั้นประถมศึกษาโดยทั่วไป คือ

1. จัดแบบครูสอนประจำชั้น (Self-Contained Classroom) คือ ครูคนหนึ่งจะได้อบรมหาษาให้สอนทุกวิชาในชั้นที่รับผิดชอบ การสอนแบบนี้ครูจะอยู่กับนักเรียนในชั้นที่รับผิดชอบทั้งวัน ได้รู้จักนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างดี ง่ายแก่การพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งการสอนแบบนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือ ครูสามารถสอนให้เด็กเห็นความสัมพันธ์กันระหว่างวิชา และง่ายแก่การจัดกิจกรรม เพราะอาจยืดหยุ่นได้ จะใช้เวลาหลายคาบติดต่อกันออกไปศึกษานอกสถานที่ได้ ข้อเสีย คือ ครูต้องเตรียมตัวมากเพราะสอนหลายวิชา ครูไม่สามารถมีความรู้เป็นอย่างดีในทุกวิชาได้และเมื่อนักเรียนไม่ค่อยมีประสบการณ์กับครูคนอื่น ๆ จำเจอยู่กับครูคนเดียว

2. จัดแบบครูสอนประจำวิชา (Departmentalization) คือ การจัดครูผู้สอนประจำวิชาเป็นการจัดสายงานทางวิชาการของโรงเรียน โดยแบ่งหมวดวิชาตามลักษณะวิชาของหลักสูตร ครูประจำวิชาจะสอนเฉพาะวิชาที่ตนถนัด หรือสาขาวิชาที่เรียนมา ครูประจำวิชาจะเป็นครูประจำชั้นด้วยก็ได้ แต่จะสอนเฉพาะที่ตนรับผิดชอบในชั้นหรือระดับชั้นหรือต่างระดับก็ได้ วิธีจัดแบบนี้แก้ปัญหาเด็กได้พบครูคนเดียว และต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ลึกในสาขา

การจัดสถานที่

ลักษณะการจัดห้องเรียนมีส่วนอย่างมากในการสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ทางด้านภาษา ดังที่ กาญจนา ปราบพาล (2532) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับสภาพการใช้ภาษาตามความเป็นจริง ดังนี้

1. สามารถใช้ห้องเรียนในการอธิบายกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์ในหมู่นักเรียน และให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น
2. สร้างบรรยากาศการใช้ภาษาในรูปแบบของเกม การอภิปราย และกิจกรรมในรูปแบบอื่นได้
3. เอื้อต่อกิจกรรมประเภทบทบาทสมมติและการจำลองเหตุการณ์
4. ช่วยให้นักเรียนมีจินตนาการ
5. ช่วยให้นักเรียนสามารถนำกิจกรรมที่ทำในห้องไปใช้ในชีวิตจริงได้

การจัดการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งของการศึกษา การศึกษาจะมีประสิทธิภาพเพียงใด จะบรรลุตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยมีมานานกว่า 100 ปี วิธีสอนภาษาอังกฤษในช่วงที่ผ่านมานั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน ซึ่งวิธีสอนภาษาอังกฤษบางแบบได้ใช้อยู่เป็นเวลานานหลายสิบปี บางแบบเพิ่งจะแพร่หลายเข้ามาในประเทศไทยเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา การใช้วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปตามความคิดเห็น และความเชื่อของนักภาษาศาสตร์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย เพื่อให้การเรียนการสอนในประเทศไทยประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ในที่นี้จะขอกล่าวถึงวิธีสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเฉพาะวิธีสอนที่เคยใช้กันแพร่หลาย หรือเป็นที่รู้จักกันดีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนวิธีสอนภาษาอังกฤษบางแบบเป็นวิธีสอนที่นำมาใช้เฉพาะบางโรงเรียน เช่น โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจะขอเว้นไปไม่นำมากล่าวไว้ในที่นี้ วิธีสอนภาษาอังกฤษที่สำคัญ ๆ และเป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทย มีดังนี้ (อมรรัตน์ สดสวาท, 2533)

1. วิธีสอนแบบธรรมชาติ (Natural Method)
2. วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Grammar - Translation Method)
3. วิธีสอนแบบตรง (Direct Method)
4. วิธีสอนแบบฟัง - พูด (Aural - Oral Approach)
5. วิธีสอนแบบเอกเทศภาพ (Individualized Instruction)
6. วิธีสอนแบบผสมผสาน (Eclectic Method)
7. แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)
8. วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (Concentrated Language Encounters)

รายละเอียดวิธีการสอนแบบต่าง ๆ สโร พงษ์ทองเจริญ, 2525 (อ้างถึงในอมรรัตน์ สดสว่าง, 2533) กล่าวไว้ดังนี้

1. วิธีสอนแบบธรรมชาติ (Natural Method)

วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบธรรมชาติ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพบปะ คลุกคลีกับเจ้าของภาษาโดยตรง โดยใช้วิธีพูดเป็นหลัก ผู้สอนจะเน้นเรื่องคำศัพท์มากโดยถือว่าการเรียนภาษานั้นคือ การเรียนคำศัพท์ ถ้านักเรียนรู้จักคำศัพท์มากก็ถือนักเรียนผู้นั้นรู้ภาษาดี ส่วนการเรียนไวยากรณ์นั้นเป็นการให้คำจำกัดความและกฎเกณฑ์ เนื้อเรื่องที่ใช้นั้นจะนำมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นเกณฑ์ เช่น วันนี้อากาศหมกมัว ฝนกำลังจะตก ครูก็มักจะคุยกับนักเรียนเรื่องฝนหรืออาจจะเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียนในขณะนั้น การสอนด้วยวิธีนี้ ถ้าครูมีความสามารถ นักเรียนก็จะเรียนภาษาใหม่ได้เร็ว

ข้อเสียของวิธีสอนแบบธรรมชาติ คือ

ก. เป็นวิธีสอนที่ต้องลงทุนมาก เพราะต้องใช้ครูที่เป็นเจ้าของภาษาที่แท้จริงมาทำการสอนภาษา การสอนจึงจะได้ผลดี

ข. ครูมักจะเป็นผู้พูดเสียเองเป็นส่วนมาก ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้ฝึกและเมื่อมีการฝึกพูดจริง อาจพูดผิดไวยากรณ์ เพราะครูผู้สอนจะถือหลักว่าพูดพอให้เข้าใจได้เท่านั้น ไม่ต้องถูกต้องทั้งหมดก็ใช้ได้

ค. เนื่องจากการสอนไม่ได้เน้นโครงสร้างของภาษา ไม่มีการคัดเลือกรูปแบบประโยคมาสอนตามลำดับ และไม่มีการหารูปแบบประโยครูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในการฝึกนักเรียน จึงไม่สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง

2. วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Grammar-Translation Method)

เป็นวิธีสอนภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในประเทศไทยนานที่สุด นับตั้งแต่เริ่มมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเป็นต้นมา แต่ไม่สามารถบอกได้ว่า ใครเป็นผู้ริเริ่มใช้วิธีสอนแบบนี้ ซึ่งต่อมาได้มีผู้นำเอาวิธีสอนนี้มาใช้สอนภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน และอังกฤษ การสอนตามวิธีนี้มาจากแนวความคิดที่ว่าภาษามีกฎเกณฑ์ มีระบบระเบียบ คนจะใช้ภาษาได้ต้องเข้าใจภาษาได้ถูกต้อง เข้าใจกฎเกณฑ์และระเบียบในภาษานั้น ๆ ถ้าครูสามารถทำให้นักเรียนได้รู้กฎเกณฑ์และคำศัพท์แล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถรู้ความหมายของข้อความนั้น ๆ ได้ ดังนั้นการสอนด้วยวิธีนี้จึงเน้นเรื่องกฎเกณฑ์การใช้ภาษา ข้อยกเว้นต่าง ๆ และใช้วิธีการแปลเป็นหลัก โดยถือว่าภาษาประกอบด้วยคำเป็นจำนวนมากที่มีความหมายตรงกับคำในภาษาอื่น

ข้อดีของวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล

ก. ใช้ทดสอบความเข้าใจเรื่องที่เรียนไปแล้ว

ข. เหมาะสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาในระยะเริ่มแรกซึ่งยังไม่รู้จักระบบเสียง

โครงสร้าง และความหมาย

ข้อเสียของวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล

ก. นักเรียนไม่ได้เรียนตามธรรมชาติของภาษา ไม่มีโอกาสฝึกพูด ดังนั้นนักเรียนจะพูดไม่ได้ ถ้าพูดได้ก็ไม่คล่อง

ข. การอ่านจะต้องอ่านเป็นภาษาอังกฤษและแปลเป็นภาษาไทยก่อน จะไม่เข้าใจทันทีแบบ Reading Comprehension

ค. การสอนศัพท์ จะสอนด้วยการแปลและในการสอนศัพท์แต่ละครั้งมีเป็นจำนวนมาก นักเรียนนำไปใช้จริงในการแต่งประโยคไม่ได้

ง. การสอนไวยากรณ์ นักเรียนไม่สามารถสร้างประโยคเองได้ เพราะนักเรียนเรียนด้วยการแปลกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

จ. การสอนเขียน นักเรียนจะไม่มีความมั่นใจในการแต่งประโยค การเรียงลำดับคำในประโยคไม่ถูกต้อง เพราะต้องแปลเป็นภาษาไทยก่อนซึ่งการแปลเป็นภาษาไทยก่อนจะทำให้การเรียงคำในประโยคไม่ถูกต้อง เพราะลักษณะโครงสร้างของภาษาไทยและภาษาอังกฤษในรูปประโยคแตกต่างกัน

3. วิธีสอนแบบตรง (Direct Method)

การสอนวิธีนี้มุ่งให้นักเรียนพูดอย่างเดี๋ยวจึง แต่ไม่ได้ระมัดระวังในเรื่องโครงสร้างของประโยค การดำเนินการสอนต้องเป็นไปตามลำดับความยากง่าย ครูที่ใช้วิธีสอนแบบนี้มักไม่สอนไวยากรณ์ เพราะคิดว่าการเรียนไวยากรณ์ไม่ทำให้การเรียนภาษาอังกฤษได้ผล ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว การเรียนภาษาต่างประเทศนั้น จะเรียนได้สำเร็จและง่ายเข้า ถ้าผู้เรียน ได้เข้าใจในเรื่องโครงสร้างของภาษาที่ตนเรียน

ข้อดีของวิธีสอนแบบตรง

ก. นักเรียนได้มีโอกาสฝึกพูด

ข. ครูผู้สอนใช้ภาษาท่าทางและอุปกรณ์การสอน ตลอดจนสื่อต่าง ๆ เข้าช่วยซึ่งจะทำให้นักเรียนกระตือรือร้น และบทเรียนไม่น่าเบื่อ

ค. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ข้อเสียของวิธีการสอนแบบตรง

- ก. มุ่งแต่การพูดเพียงอย่างเดียว
- ข. จะต้องใช้ครูที่พูดภาษาต่างประเทศได้คล่อง ซึ่งหาได้ค่อนข้างยาก
- ค. ไม่คำนึงถึงไวยากรณ์และโครงสร้างทางภาษา
- ง. เสียเวลามากเกินไปในการสอนศัพท์โดยเฉพาะคำศัพท์ที่เป็นนามธรรม (Abstract) เพราะไม่ใช้ภาษาไทยเลย ซึ่งเป็นการยากสำหรับผู้สอนที่จะใช้สื่อช่วยในการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายที่ถูกต้องได้ และผู้เรียนอาจจะได้ความหมายที่ไม่ตรงนัก
- จ. ให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ เอง ซึ่งอาจผิดพลาดได้
- ฉ. จะต้องใช้สอนกับนักเรียนที่มีจำนวนไม่มากจนเกินไปและมีเวลาฝึกจึงจะได้ผล

4. วิธีสอนแบบฟัง - พูด (Aural-Oral Approach)

เป็นวิธีสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎีว่า ภาษาทุกภาษาในโลกนี้ย่อมมีระบบเสียง โครงสร้าง (ไวยากรณ์) และความหมายเป็นของตนเองโดยเฉพาะ

ข้อดีของวิธีสอนแบบฟัง-พูด

- ก. สอนตามหลักธรรมชาติของการเรียนภาษา
- ข. ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจภาษาเร็ว เป็นการประหยัดเวลา
- ค. การสอนจะช่วยให้นักเรียนพอใจและสนุกสนาน เพราะนักเรียนจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตลอดเวลา ทำให้บทเรียนไม่น่าเบื่อ
- ง. นักเรียนมีความมั่นใจว่าตนใช้ภาษาได้ถูกต้อง
- จ. บทเรียนเริ่มจากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก ทำให้นักเรียนเรียนอย่างสบายใจ
- ฉ. นักเรียนมองเห็นผลที่จะได้รับปลายทางว่า เมื่อเรียนไปแล้วสามารถนำเอาไปพูด อ่านหนังสืออังกฤษรู้เรื่อง และเขียนได้

ข้อเสียของวิธีสอนแบบฟัง-พูด

- ก. การสอนเน้นที่การแสดงออกเพียงอย่างเดียว ไม่เน้นในด้านการเรียนรู้ความหมายเป็นอันดับแรก
- ข. นักเรียนไม่สามารถสร้างประโยคได้ เพราะนักเรียนเรียนโดยวิธีเลือกแบบเป็นส่วนใหญ่ ความรู้ความสามารถจึงอยู่ในลักษณะที่จำกัด
- ค. ครูจะต้องเตรียมการสอนอย่างละเอียดและอุปกรณ์ประกอบการสอนต้องใช้มาก

5. วิธีสอนแบบเอกัตภาพ (Individualized Instruction)

เป็นการสอนที่จัดขึ้นเพื่อสนองความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ซึ่งถือว่า ทุกคนมีความสามารถไม่เท่ากัน ส่วนการจัดการเรียนการสอนนั้น ทั้งผู้สอนและผู้เรียน อาจจะร่วมมือกันตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนและดำเนินการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำและใช้กิจกรรมเป็นศูนย์กลางการเรียนมีการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อปฏิบัติกิจกรรมทางภาษาตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตนเอง

ข้อดีของวิธีสอนแบบเอกัตภาพ

- ก. ใช้แก้ปัญหาที่นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ที่ต่างกันได้
- ข. นักเรียนจะได้รับการฝึกภาษาอย่างทั่วถึงกัน เพราะแต่ละกลุ่มเป็นกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกไม่มากนัก
- ค. นักเรียนที่เรียนอ่อนไม่รู้สึกเป็นปมด้อยในการเรียน เพราะได้เรียนตามความสามารถของตนและเป็นการแข่งขันกับตนเองมากกว่า
- ง. นักเรียนที่เรียนเก่งจะไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการที่จะต้องรอนักเรียนที่เรียนช้า เพราะมีโอกาสที่จะเลือกกิจกรรมได้หลายประเภท ตามความสนใจของแต่ละคน
- จ. เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการให้และการรับ รู้จักช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นเป็นการฝึกนิสัยในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

ข้อเสียของวิธีสอนแบบเอกัตภาพ

- ก. ถ้ามีนักเรียนหลายคนในห้องเรียน จะต้องอาศัยครูหลายคนจึงจะดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง
- ข. จะต้องอบรมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีระเบียบวินัย และนักเรียนจะต้องทำงานได้เองตามลำดับโดยไม่มีใครบังคับ

6. วิธีสอนแบบผสมผสาน (Eclectic Method)

เป็นการเลือกใช้ข้อดีของวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาผสมผสานกัน การสอนของครูคนหนึ่งอาจจะใช้หลาย ๆ แบบ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน สภาพห้องเรียน จุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชา ผู้ที่จะใช้วิธีสอนแบบนี้จนบรรลุผลสำเร็จนั้น จะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ในวิธีสอนแบบต่าง ๆ เป็นอย่างดี และสามารถเลือกวิธีสอนมาใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

7. แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

แนวการสอนแบบนี้ถือหลักการของแนวการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมาย (National Approach) โดยมีหลักการต่อไปนี้

ก. เสนอบทเรียนในลักษณะของบทสนทนาสั้น ๆ ใช้สถานการณ์ที่สร้างขึ้นให้เกี่ยวข้องกับผู้ใช้เรียน เพื่อสร้างความสนใจ มีการอภิปรายถึงจุดประสงค์ของการสนทนา รวมทั้งบทบาทและสถานที่ที่มีการสนทนานั้น

ข. การฝึกสนทนา อาจฝึกเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มได้ ใช้กิจกรรมต่าง ๆ มาช่วยเพื่อให้ผู้ใช้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

ค. ศึกษาโครงสร้างพื้นฐานที่ปรากฏในบทสนทนาที่แสดงเนื้อหาความสำคัญโดยใช้อุปกรณ์ เช่น ภาพวาด การแสดงท่าทางหรือการอธิบาย จะทำให้เกิดความเข้าใจว่าประโยคนั้นมีความหมายอย่างไร และนักเรียนจะต้องใช้โครงสร้างนั้นได้อย่างถูกต้อง

สำหรับหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโครงการทดลองของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครนั้น ได้เลือกใช้วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (Concentrated Language Encounters) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

8. วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (Concentrated Language Encounters)

จากการที่สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2534) ได้ดำเนินการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 นั้น ได้กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีดังกล่าวไว้ดังนี้

วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (Concentrated Language Encounters หรือ CLE) ได้รับการพัฒนามาจากนักภาษาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางการอ่าน และครูสอนภาษาจากประเทศออสเตรเลีย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ได้เริ่มมีการทดลองวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาในโครงการเทรเกอร์พาร์ค (Trager Park Project) กับนักเรียนพื้นเมืองชาวออสเตรเลียเป็นครั้งแรก ผลการทดลองด้วยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี นักเรียนชาวพื้นเมือง 100 % สามารถอ่าน เขียน ฟัง และพูดภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

สำหรับประเทศไทย ได้มีการทดลองวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาเป็นครั้งแรก พ.ศ.2527 ที่โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ในวิชาภาษาอังกฤษ ชั้น ป.4,5 ผลการทดลองประสบความสำเร็จ นักเรียนสามารถอ่าน เขียน และพัฒนาทักษะการฟังและการพูดได้ดีในระยะเวลาเพียง 20 คาบเรียน (คาบละ 20 นาที) ต่อมาได้ทำการทดลองสอนภาษาไทย ชั้น ป.1 ในปี พ.ศ.2528 ผลการทดลองสอนปรากฏว่า นักเรียนอ่าน เขียน ฟัง และพูดเรื่องที่อ่านได้รวดเร็วเป็นที่น่าพอใจ

ปี 2530 เริ่มทดลองนักเรียนไทยที่มีปัญหาทางภาษา ณ จังหวัดสุรินทร์ ปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มทดลองได้ผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนโรงเรียนกลุ่มควบคุม

ปี 2531 โรตารีสากลได้อนุมัติเงินทุนสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาการอ่าน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 - 2535 เป็นเงินงบประมาณ 17 ล้านบาท แก่ประเทศไทย

วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาเป็นวิธีสอนที่อาศัยหลักการจากทฤษฎีการสอนภาษาอย่างน้อย 3 ทฤษฎี สำคัญ คือ

1. แนวการสอนภาษาแบบสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน กับผู้เรียนเป็นสำคัญ พยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกหรือทดลองการใช้ภาษา ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยจัดเนื้อหาทางภาษา ที่มีความหมายต่อผู้เรียนไว้เป็นบท ๆ ผู้เรียนจะได้เรียนเป็นกลุ่มย่อย เช่น อ่านร่วมกัน เขียนเรื่องร่วมกัน และการโต้ตอบในการฟังพูดร่วมกัน

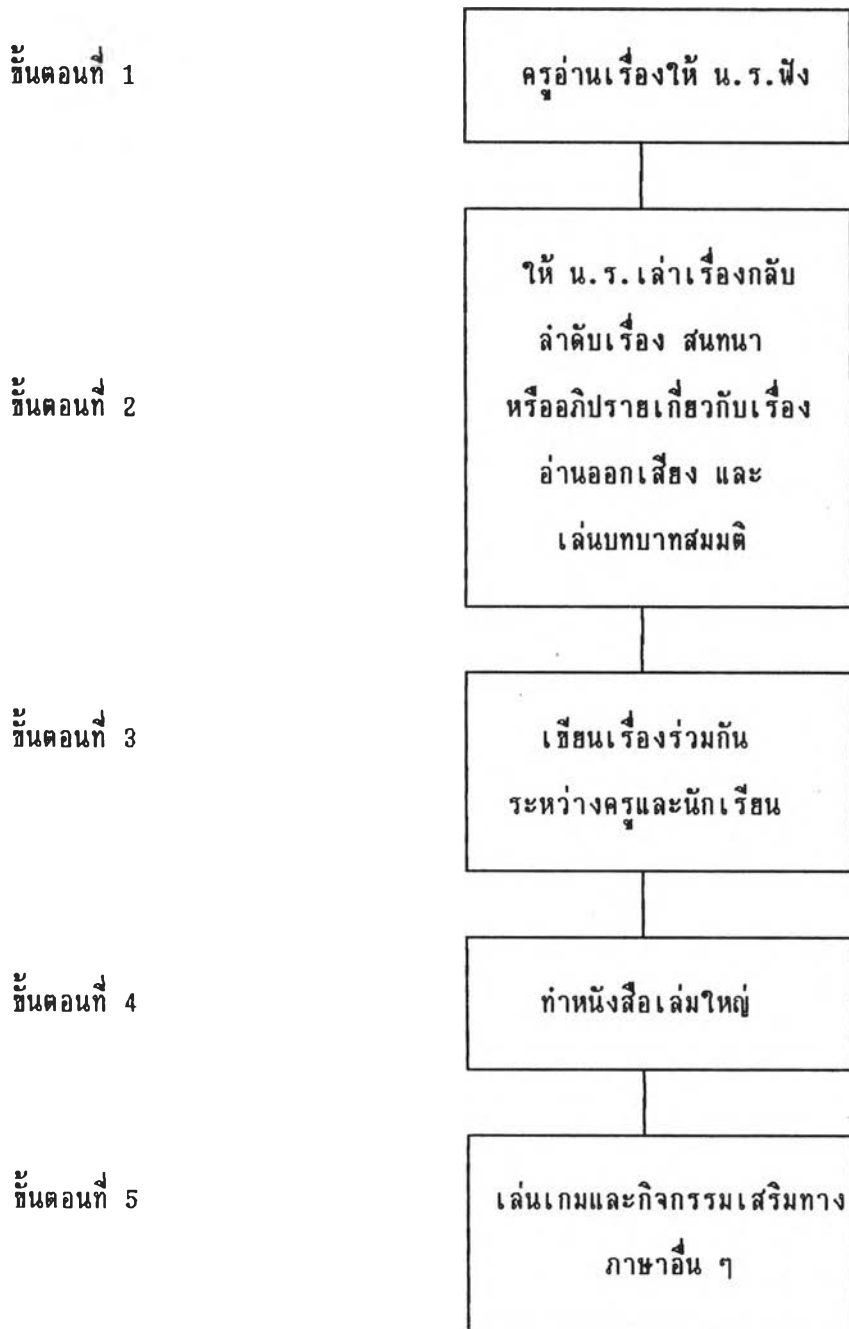
2. แนวการสอนแบบธรรมชาติ (Natural Approach) ซึ่งเน้นการใช้ปัจจัยป้อนเข้า (ของจริง คำ - เรื่องราว) ที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น ถ่าสียงความคิดไปถึงประสบการณ์หรือของจริงที่ตนเคยพบ ได้ฟัง ได้พูด เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้เห็นสัญลักษณ์ เช่น ตัวอักษร ที่ใช้แทนความหมาย ของสิ่งที่เคยได้ยินได้ฟังมา เป็นกระบวนการถ่ายทอด การอ่านเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตามการรับรู้

3. แนวการสอนอ่านตามหลักภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistics) โดยการเน้นกระบวนการอ่านว่า คือ การสร้างความหมายจากสัญลักษณ์ และคำนึงถึงหลักการทางจิตวิทยาอื่น ๆ ที่มีผลให้การอ่านสมบูรณ์ขึ้น เช่น ความสนใจ และประสบการณ์เดิม ตลอดจนการระลึกสิ่งที่อ่านได้

จากหลักการของ 3 ทฤษฎี ดังกล่าว ประมวลมาสู่รูปแบบการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาซึ่งเน้นพัฒนาภาษาในบริบท (Context) ที่เป็นไปตามการรับรู้โดยธรรมชาติ พัฒนาความหมายรวมของภาษาไปสู่องค์ประกอบย่อย ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่เป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งเด็กคุ้นเคยอยู่เป็นอย่างดี

การจัดบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้นั้น จัดตามจุดมุ่งหมาย การอ่านของมนุษย์โดยทั่วไป 3 ประการ คือ อ่านเพื่อความบันเทิง อ่านเพื่อรู้และเข้าใจวิธีการ อ่านเพื่อศึกษาและค้นคว้า บทเรียนสำหรับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา จึงจัดหนังสือไว้เป็นเล่ม ๆ แต่ละเล่มเป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งซึ่งหนังสือที่จัดทำเพื่อการนี้ ก็แบ่งเป็น 3 ประเภท ตามจุดมุ่งหมายของการอ่านดังกล่าวแล้ว คือ หนังสือประเภทนิทานหรือนิยาย หนังสือประเภทบอกวิธีการ เช่น มาทำของเล่นกันเถอะ และหนังสือประเภทสารคดี เช่น ต้นไม้มีค่า เป็นต้น

ขั้นตอนในการสอนของวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน
ต่อเนื่องกัน คือ

โดยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟังและอธิบายความหมายด้วยคำพูดง่าย ๆ พร้อมทั้งแสดงรูปภาพที่ปรากฏอยู่ในหนังสือประกอบการอธิบายด้วย
- ขั้นตอนที่ 2 ครูถามหรือสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านทุก ๆ หน้า เช่น ครูถามนักเรียนว่าในหน้านั้นใครทำอะไรอยู่ มีอะไรบ้าง นักเรียนคิดว่าใครทำอะไร อย่างไร ตัวละครในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างไร นักเรียนชอบหรือไม่ เพราะอะไร เป็นต้น

ในแต่ละหน้าครูอ่านเรื่องซ้ำอีกครั้งและเน้นข้อความหรือประโยคสำคัญ ๆ ที่ต้องการหลาย ๆ ครั้ง แล้วให้นักเรียนอ่านตามไปเรื่อย ๆ จนจบเรื่อง

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติจากเรื่องที่อ่าน โดยให้นักเรียนผลัดกันแสดงเป็นตัวละครต่าง ๆ ในเรื่องและให้นักเรียนที่เหลือช่วยกันอ่านบรรยายเรื่องพร้อม ๆ กับครู ผลัดกันอ่านและแสดงจนกว่าครูจะเห็นว่านักเรียนจำเรื่องและจำข้อความสำคัญ ๆ ที่ต้องการเน้นได้แล้ว

- ขั้นตอนที่ 3 ให้นักเรียนช่วยกันเขียนเรื่องที่อ่านลงในกระดาษแผ่นใหญ่พร้อม ๆ กัน ครูทำหน้าที่คอยซักถามและช่วยเขียนให้ด้วยตัวพิมพ์

ก่อนลงมือเขียนเรื่องครูควรใช้คำถามซักถามนักเรียนที่เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเสียก่อนว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร หรือจะให้นักเรียนลำดับเรื่องราวก่อนหลังก็ได้ จากนั้นจึงเริ่มลงมือเขียนก่อนครูเขียนควรถามนักเรียนก่อนเสมอว่าจะเขียนอะไรต่อไป อย่างไร โดยนักเรียนในกลุ่มต้องยอมรับและเห็นพ้องต้องกันว่าถูกต้องแล้ว ครูเป็นผู้ตัดสินใจและลงมือเขียน ครูควรอ่านคำทุกคำที่เขียนพร้อมกันและนักเรียนทวนไปทุกครั้งด้วย เพื่อให้นักเรียนเกิดความเคยชินกับตัวอักษรหรือคำต่าง ๆ เหล่านั้น

เมื่อช่วยกันเขียนเรื่องเสร็จแล้ว ในแต่ละตอนหรือแต่ละหน้าครูอาจให้นักเรียนออกมาวาดภาพประกอบข้อความที่เขียนไป ให้ภาพตรงกับข้อความที่เขียนแล้วนักเรียนช่วยกันอ่านเรื่องย้อนมาตามไปด้วยเพื่อเข้าใจความหมายของข้อความนั้น ๆ ได้อย่างแม่นยำ

ให้นักเรียนลองอ่านเรื่องในแต่ละหน้าในหนังสือเล่มใหญ่

- ขั้นตอนที่ 4 ให้นักเรียนช่วยกันเขียนข้อความต่าง ๆ ตามเรื่องที่เขียนไว้ในข้อ 3 ลงเป็นเล่ม ให้นักเรียนทำหนังสือเล่มใหญ่ของตนเอง โดยแบ่งหน้าที่กันทำงาน เช่น เป็นบรรณาธิการ คนเขียนตัวอักษร คนวาดภาพ

ประกอบ คนระบายสี คนตัดต่อภาพ ฯลฯ ครูคอยช่วยเหลือและ
ตรวจสอบข้อความให้ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 5 นำหนังสือเล่มใหญ่ที่นักเรียนทำเสร็จแล้วและครูตรวจเรียบร้อยแล้วมา
ใช้สอนต่อไป ด้วยการใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น ให้นักเรียนลองอ่าน
เรื่องแต่ละหน้าในหนังสือเล่มใหญ่ของนักเรียน ครูลองขีดข้อความหรือคำบางคำในหน้าหนังสือนั้น
เพื่อให้นักเรียนทายว่า ควรเป็นคำว่าอะไร ให้นักเรียนลองหาบัตรคำที่เตรียมไว้ในช่องบัตรคำ
มาเทียบดู ครูเปิดข้อความที่ปิดไว้แล้วถามนักเรียนคนอื่น ๆ ว่าใช้คำตามหนังสือหรือไม่ จากนั้น
ให้นักเรียนอ่านทวนประโยคนั้น ๆ ทำอย่างนี้หลาย ๆ ครั้ง และหลาย ๆ หน้าจนจบเล่ม หรือให้
นักเรียนลองเล่นบัตรคำด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น เกม เพื่อได้คำมาต่อกันภายในกลุ่ม กลุ่มใดได้
ประโยคที่ถูกต้องก่อน เป็นผู้ชนะ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ อาจจัดได้อีกมากมายตามแต่ครูจะ
เห็นสมควร ขั้นตอนที่ 5 ควรทำหลายครั้ง เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเขียนและการ
สะกดคำรวมทั้งอ่านคำหรือประโยคต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

แนวทางการประเมินผลสำหรับวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา หรือ CLE นั้น
ครูสามารถประเมินพฤติกรรมของนักเรียน ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. การเล่าเรื่องย้อนกลับ หลังจากฟังครูจบแล้ว (recall)
2. การสื่อความเข้าใจเนื้อเรื่อง โดยการแสดงบทบาทสมมติ และการวาดภาพประกอบ เรื่อง (communication)
3. การบอกลำดับ ก่อน - หลังของเรื่อง ในขณะที่นักเรียนร่วมกันเขียนเรื่องใน
ขั้นที่ 3 (ordering)
4. การออกเสียงคำต่าง ๆ (ระหว่างการเล่าเรื่องย้อนกลับและเล่นเกม)
5. การเรียงคำเป็นประโยค (จากการเล่นเกม)
6. การสะกดคำและการแต่งประโยค (ระยะหนึ่งหลังการเรียนด้วยวิธี CLE)
7. ความร่วมมือของนักเรียนและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานกลุ่มแบบ
ประชาธิปไตย
8. ความสนใจของนักเรียนเกี่ยวกับการอ่าน (สังเกตจากการนำหนังสือไปศึกษาด้วย
ตนเองเมื่อมีเวลาว่าง)

ประโยชน์ของการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา หรือ CLE

1. ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานจากกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอนและจะรักการอ่านมากขึ้น เช่น การฟังนิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ การวาดภาพ การเล่นเกม
2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเน้นความเข้าใจ ความหมาย หรือความคิดรวบยอดของภาษาก่อนจะเข้าใจเสียงและสัญลักษณ์ ในลักษณะบูรณาการ เช่น ในขั้นตอนที่ 1 และ 2 และ 3 เป็นต้น
3. ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาในทักษะต่าง ๆ ในลักษณะบูรณาการตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนสุดท้าย โดยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางภาษาเป็นหลัก การซักถาม การโต้ตอบ การเล่านิทาน การเขียนเรื่องร่วมกัน การเล่นเกมบัตรคำต่าง ๆ
4. ผู้เรียนจะมีโอกาสได้ค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการอ่านที่ถูกต้องและเหมาะสมกับการรับรู้ของมนุษย์อันประกอบด้วย องค์ประกอบหลายประการ เช่น ความสนใจ การใช้ประสบการณ์เดิม และการระลึกสิ่งที่อ่านได้ กระบวนการอ่านดังกล่าวจะจัดไว้ในขั้นตอนทั้ง 5 ขึ้น อย่างสอดคล้องกัน
5. ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกันกับผู้อื่น และได้ฝึกการใช้ประชาธิปไตย การวางแผนงาน การยอมรับฟังความคิดเห็น และความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน เช่น ในขั้นตอนที่ 3, 4 และ 5
6. วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจะเน้นการเรียนรู้ในทฤษฎีมนุษย์นิยม โดยถือศักยภาพของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความสามารถเฉพาะด้าน และเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ในหลายรูปแบบ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (ความเป็นนักแสดง) การวาดภาพ (ศิลปิน) เป็นต้น
7. ผู้สอนสามารถให้การสอนซ่อมเสริมได้กับผู้เรียนหลายกลุ่มในขณะเดียวกันตามระดับความสามารถโดยเฉพาะขั้นตอนที่ 4 และ 5
8. ผู้เรียนจะค้นคว้ากับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานร่วมกันจากกระบวนการเรียนการสอน อันจะเสริมสร้างคุณธรรมประจำใจและลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กในสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา หรือ CLE คือ

1. ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีหลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนโดยละเอียด พร้อมทั้งทดลองสอนด้วยตนเองทุกขั้นตอน จึงจะเข้าใจได้อย่างถ่องแท้เพราะการสอนด้วยวิธีมุ่งประสบการณ์นั้น จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจจากประสบการณ์จริง ๆ ในห้องเรียนด้วย
2. ผู้สอนไม่ควรข้ามขั้นตอนการสอนอย่างเด็ดขาด มิฉะนั้นการพัฒนาภาษาที่จัดไว้เป็นลำดับตามหลักการและทฤษฎี พร้อมทั้งผลจากงานวิจัยการเรียนการสอนในชั้นเรียน จะไม่ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
3. ผู้สอนไม่ควรคำนึงถึงหนังสือเรียนชุดเก่าที่เคยใช้และพยายามผสมผสานการสอนตามความคิดและประสบการณ์ของตน กับวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เพราะการจัดกระบวนการเรียนการสอน ได้จัดตามกระบวนการนั้นไว้แล้วไม่อาจนำมาปะปนกันได้
4. การจัดกิจกรรมในชั้นตอนที่ 5 ครูไม่ควรสอดแทรกกิจกรรมบางอย่าง เช่น เกม บางประเภทที่ให้ผลในการพัฒนาภาษาได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการผันเสียงหรือเล่นคำที่ไม่มีความหมายในบริบท บางครั้งอาจทำให้เวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนต้องเสียไปโดยเปล่าประโยชน์เพราะภาษานั้นไม่มีความหมายในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. สำหรับหน่วยการเรียนแรก ๆ ครูควรตระหนักว่า การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนมีอยู่แล้ว ในกระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา และไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมอื่นใดอีก ก่อนเริ่มสอนใน 5 ขั้นตอน
6. ในกระบวนการเรียนการสอนของหน่วยการเรียนแรก ๆ ครูต้องอดทนที่จะให้ความช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการสอนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่คุ้นเคยกับวิธีการพร้อมทั้งผู้สอนบางคนเองก็ไม่พร้อมเช่นเดียวกัน

การจัดทำและใช้วัสดุหลักสูตร

เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรได้เข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ในหลักสูตร และสามารถนำหลักสูตรนี้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีเครื่องมือช่วยในการใช้หลักสูตรซึ่งเรียกว่า วัสดุหลักสูตรในเรื่องดังกล่าวนี้ ช่าง บัควี (2532) ได้ให้ความหมายของ

วัสดุหลักสูตรดังกล่าวว่า เป็นสิ่งที่ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรได้จัดทำหรือจัดทำมาเพื่อช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัสดุหลักสูตรมีหลายประเภท ได้แก่ สิ่งพิมพ์ เช่น คู่มือหลักสูตร คำแนะนำในการสอน คู่มือการประเมินผลการเรียนรู้ วัสดุหลักสูตร นอกจากนี้อาจเป็นในรูปแบบของแผ่นภาพ แผนภูมิ แถบบันทึกเสียง แถบเสียงและภาพ สไลด์และภาพยนตร์ สิ่งสำคัญก็คือ ไม่ว่าจะอยู่ในประเภทใด วัสดุหลักสูตรนั้น ๆ จะต้องมีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน คือ ช่วยให้ผู้ใช้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการใช้หลักสูตรดีขึ้น

ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยวัสดุ-หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สื่อการสอน และเอกสารต่าง ๆ ที่จะชี้แนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาทิเช่น กำหนดการสอนแผนการสอน ฯลฯ

กรมวิชาการ (2534) กล่าวว่ากระบวนการจากหลักสูตรไปสู่แผนการสอนแนวทางหนึ่งที่มีผู้นิยมปฏิบัติเมื่อได้รับมอบงานให้จัดการเรียนการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง คือ การดำเนินงานตามขั้นตอนง่าย ๆ ต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฉบับปรับปรุงและนำมาใช้เป็นกรอบแนวปฏิบัติในการวางแผนจัดการเรียนการสอน
2. เขียนจุดประสงค์การเรียนสำหรับวิชานั้นในลักษณะเป็นจุดประสงค์ปลายทางที่ควรเกิดขึ้นกับนักเรียน เมื่อได้เรียนวิชานั้นจนครบถ้วนแล้ว
3. เขียนโครงสร้างของวิชาที่จะสอนทั้งวิชา ซึ่งนิยมเรียกว่า "กำหนดการสอน"
4. สร้างแผนการสอนโดยหยิบยก หัวข้อเรื่อง จำนวนคาบ สำระสำคัญและจุดประสงค์การเรียนของแต่ละหัวข้อเรื่องมาทำแผนการสอน

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้เรียนแล้ว การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างเด่นชัดและเกิดประโยชน์สูงสุด สำหรับการจัดกิจกรรมนั้น สักการ

อักษรานุกรณะ (2532) ได้กล่าวถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สามารถนำไปผสมผสานความรู้ทางวัฒนธรรม อาจแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมที่ทำให้ประสบการณ์ตรง ได้แก่ การเชิญเจ้าของภาษามาสนทนาด้วย การเยี่ยมเยือนสถานทูต หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ (Cultural Events) เช่น การมีโอกาสดำเนินการแสดงดนตรี ละคร บัลเลต์ หรือเข้าโบสถ์ในวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาโดยตรง การมีเพื่อนทางจดหมายและประสบการณ์ตรงที่สำคัญและมีประโยชน์ที่สุดคือ การมีโอกาสนำไปใช้ในประเทศของเจ้าของภาษาหรือต่างประเทศ
2. กิจกรรมที่ทำให้ประสบการณ์รอง ซึ่งจัดได้ง่ายกว่ากิจกรรมประเภทแรก ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ จัดมุกวัฒนธรรมในห้องเรียน การฟังและโดยเฉพาะโรงเรียนบริการวัสดุ - อุปกรณ์ในการตกแต่งห้องเรียนและยังไม่มีการใช้เครื่องมือในและคู่มือ และคู่มือ ทัศนศิลป์ อ่านและอภิปรายเรื่องในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร เป็นต้น

การจัดสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่เรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อน ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนเป็นพิเศษ รวมถึงการสอนนักเรียนที่มีความสามารถในการรับรู้ได้รวดเร็วให้ได้ใช้ความสามารถนี้อย่างเต็มที่และเป็นประโยชน์ ซึ่งจำแนกพรายแฮมแท (2531) ได้กล่าวถึงวิธีการในการสอนซ่อมเสริมโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. พบข้อบกพร่องจากการสังเกตเห็นพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนในทันทีทันใด ทั้งภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นการประเมินสถานการณ์ให้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนโดยฉับพลัน ซึ่งตามหน้าที่และความรับผิดชอบแล้ว ครูจะลงมือแก้ไขไม่ได้ ต้องจวบโอกาสซ่อมและเสริมอย่างมีจังหวะให้ผสมกลมกลืนกับกระบวนการเรียนการสอน
2. พบข้อบกพร่องจากการวิเคราะห์ผลการประเมินที่ปรากฏอยู่ในแบบการประเมินผล ทั้งแบบสำรวจรายการ แบบจัดอันดับคุณภาพ และแบบข้อทดสอบ ซึ่งถ้าครูผู้สอนยอมสละเวลาสักเล็กน้อยเพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมินในแต่ละครั้ง นำมาพิจารณาอย่างรอบคอบและด้วยใจเป็นกลาง แล้วจึงดำเนินการวางแผนในการสอนซ่อมเสริมให้ถูกจุดก็จะช่วยให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนและเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินการ ตามแนวทางของหลักสูตรการวัดผลและประเมินผลการเรียนจึงมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน คือ

กรมวิชาการ (2533) ได้กล่าวถึง วิธีการประเมินผลการเรียนไว้ว่า การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

1. แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผล เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน
2. จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ
3. ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนต้องประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน
4. ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียน และเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์
5. เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอนทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตามข้อ 3, 4 และ 5 ถ้านักเรียนมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของจุดประสงค์ ให้ผู้สอนวินิจฉัยหาข้อบกพร่องของนักเรียนแล้วสอนซ่อมเสริม โดยจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน

กรมวิชาการ (2533) จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการเตรียมการวัดผลการศึกษาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาหาความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนไว้ดังนี้

1. โรงเรียนต้องวางแผนล่วงหน้าว่า วิชาภาษาอังกฤษ จะมีงาน/กิจกรรมอะไรบ้างที่นักเรียนเลือกได้

2. งาน/กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะประเมินความก้าวหน้าอย่างไร เช่น การประเมินแบบผ่าน/ไม่ผ่าน ประเมินผลแบบให้เป็นระดับผลการเรียน ประเมินผลแบบตรวจสอบเวลาเข้าร่วมกิจกรรมว่าครบ/ไม่ครบ

3. ครูผู้สอนต้องรู้ว่าในตลอดภาค/ปีการศึกษา นักเรียนคนใดจะเข้าร่วมงาน/กิจกรรมอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้การบันทึกความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมงาน/กิจกรรมเป็นไปอย่างถูกต้อง

การวัดผลและประเมินผลการเรียนจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและครูผู้สอนที่จะต้องดำเนินการให้มีการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

การพัฒนาและส่งเสริมให้มีการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การนิเทศและติดตามผล เพื่อที่จะได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับความไม่เข้าใจบางประการที่ เกิดจากการใช้หลักสูตรตลอดจนเสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่ง- หมายของหลักสูตรได้ดังที่ กรมวิชาการ (2534) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า คือ กระบวน- การสร้างสรรค์ในการให้คำแนะนำและการชี้ช่องทางการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี และสามารถใช้องค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนจะ ต้องจัดให้มีระบบการนิเทศทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ถือว่าการนิเทศภายในเป็นสิ่งที่สถานศึกษา ทุกแห่งควรจัดให้มีขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีการจัดองค์กร เป้าหมายวิธีการนิเทศและกิจกรรมใน การนิเทศกำหนดไว้อย่างชัดเจน

การบริหารการศึกษาและการนิเทศการศึกษา จะต้องประสานสัมพันธ์กัน วิธีการและเทคนิค ต่าง ๆ ควรตั้งอยู่บนเจตคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การนิเทศควรเน้นในเรื่องการทดลอง การสังเกต การวินิจฉัย และความเชื่อถือได้ และควรเป็นเรื่องของความร่วมมือของครูทุก ๆ คน โดยให้ครูทุกคนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรี ทั้งในการอภิปรายเพื่อแก้ปัญหาและการเข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ

กิจกรรมและเทคนิคต่าง ๆ ที่สถานศึกษาอาจจะเลือกจัดให้เหมาะสมกับการแก้ปัญหา ได้แก่ การประชุม การฝึกอบรม การประชุมปฏิบัติการ การจัดป้ายนิเทศ การจัดมุมหนังสือ การให้คำปรึกษาแนะนำ การสาธิตการสอน การไปเยี่ยมชมโรงเรียนอื่น ๆ การศึกษาค้นคว้าวิจัยทดลอง การจัดนิทรรศการ การให้ไปฝึกงาน การใช้กลุ่มเสริมสร้างคุณภาพและการสังเกตการสอน

กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนการบริหารงาน จำเป็นต้องมีการควบคุมติดตาม หรือกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด ซึ่งการกำกับติดตามมีลักษณะกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

1. เป็นการตรวจสอบตามจุดปฏิบัติงาน เพื่อดูว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนหรือไม่
2. เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระหว่างการดำเนินงานของแผนหรือโครงการ
3. เป็นกิจกรรมที่เน้นการเก็บข้อมูลในระหว่างดำเนินการว่าอย่างไร แตกต่างจากที่กำหนดไว้ หรือมีปัญหาอะไรหรือไม่

ประโยชน์ของการติดตามทำให้ระบบบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ และมีกระวังในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

3. โครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ในการทดลองสอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร นั้น สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ริเริ่มโครงการไว้เมื่อ ปี 2534 ดังมีรายละเอียดของโครงการดังนี้ (ส.ป.กท. 2534)

โครงการนี้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยศึกษานิเทศก์กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) เป็นต้นคิดริเริ่มโครงการ โดยศึกษาจากสภาพความต้องการของผู้ปกครองและสภาพสังคมเมืองหลวง ซึ่งให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษเป็นอันมาก และได้ขอความร่วมมือจากคณะครูผู้สอนภาษาอังกฤษในแต่ละโรงเรียน โดยจัดตั้งในรูปของคณะกรรมการเพื่อศึกษาหารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่อได้รูปแบบการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาแล้ว คณะกรรมการได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรและแผนการสอนโดยสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และสถานที่

ในการจัดทำครั้งนี้จนสำเร็จ สามารถนำหลักสูตรและแผนการสอนที่ได้ไปใช้ในโรงเรียน ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครได้กำหนดข้อตกลงของการนำโครงการทดลองภาษาอังกฤษไปใช้ในโรงเรียนไว้ว่าควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนต้องมีความพร้อมในด้านบุคลากรและเวลาที่จะใช้ทดลองตลอดทั้งวัสดุสื่อ
2. ผู้บริหารต้องนำโครงการนี้บรรจุไว้ในแผนงานของโรงเรียน
3. บุคลากรภายในโรงเรียนต้องทราบวัตถุประสงค์ของโครงการนี้โดยทั่วกัน
4. โรงเรียนควรจัดทดลอง หรือโครงการนำร่องก่อน จำนวน 2 ห้องเรียน และใช้ครูผู้สอน จำนวน 2 คน
5. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน ต้องให้ความสำคัญและถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพ
6. ครูผู้สอนต้องผ่านการอบรม จากโครงการนี้ ตลอดทั้งใช้บทเรียนและสื่อร่วมกับโครงการ
7. โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้เข้าใจวัตถุประสงค์และให้การสนับสนุนกับโรงเรียน
8. โรงเรียนควรมีการนิเทศติดตามและกำกับอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งมีข้อมูลการนิเทศ
9. สป.กทม. จะมีการนิเทศติดตามและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษามีทั้งหมด 38 โรงเรียน ได้จัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มอโยธยา กลุ่มทวาราวดี กลุ่มสุโขทัย กลุ่มกรุงธน และกลุ่มรัตนโกสินทร์ ในการใช้หลักสูตรและแผนการสอนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นี้ ทางกลุ่มโรงเรียนได้ร่วมกันพิจารณาว่าโรงเรียนใดมีความพร้อมให้ทดลองสอนก่อน แล้วจึงขยายผลออกไปให้ได้ทุกโรงเรียนภายในกลุ่ม โดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) และครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนได้ร่วมกันจัดเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและแผนการสอนด้วย

ส่วนการดำเนินการในระดับโรงเรียนนั้น คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) และครูผู้สอนจะร่วมกันในการเตรียม การนำหลักสูตรไปใช้โดยหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์พิเศษจะมีบทบาทมากในด้านการสนับสนุนในด้านสื่อ และอุปกรณ์การสอนให้ข้อคิดเห็น เสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหา รวมทั้งรายงานผลให้กลุ่ม โรงเรียนทราบต่อไป

สำหรับโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะ ดังนี้

โครงการนี้เป็นโครงการในความรับผิดชอบของหน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีหลักการและเหตุผลว่า การสอนภาษาอังกฤษสำหรับ นักเรียนประถมศึกษา ไม่ได้เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 และหลัก- หลักสูตรฉบับปรับปรุง 2533 เป็นเพียงวิชาเลือก แต่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานครทุกโรงเรียนจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เป็นไปตามคำนิยามของสังคม และผู้ประกอบการที่ให้ความสำคัญต่อวิชาภาษาอังกฤษอย่างยิ่ง ในปีงบประมาณ 2533 สำนักงาน การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีนโยบายมุ่งเน้นพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยจัด อบรมครูให้สามารถสอนได้ในแนวทางเดียวกัน จัดทำวิดิทัศน์เสริมการสอนภาษาอังกฤษและจัดทำ คู่มือการจัดกิจกรรมภาษา ในปีงบประมาณ 2534 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้จัดทำโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมุ่งหวังจะให้เด็กเรียนมีเจตคติ ที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษและเป็นการปลูกฝังพื้นฐานทางภาษาที่มั่นคงแก่นักเรียนอันจะเป็น ประโยชน์ต่อการศึกษาระดับสูงขึ้นไป โดยให้ความหมายของคำว่า การทดลองสอนภาษา ภาษาอังกฤษ หมายถึง การทดลองสอนภาษาอังกฤษโดยใช้หลักสูตรแผนการสอนที่สร้างขึ้น ส่วนขอบข่าย นั้น ได้กำหนดว่า เป็นการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตลอดปีการศึกษา 2534 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เด็กเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ มีทักษะ ทางภาษาที่ดีอันจะเป็นพื้นฐานต่อการเรียนภาษาในระดับสูงขึ้นไป โดยมีเป้าหมายด้านคุณภาพ คือ นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดหมายของหลักสูตรที่สร้างขึ้น และด้าน ปริมาณ คือ โรงเรียนที่ทดลองสอนภาษาอังกฤษ กลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน ๗ ละ 2 ห้องเรียน จัดทำหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ชุด จัดทำแผนการสอนภาษา ภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 ชุด และจัดอบรมครูที่ทดลองสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 40 คน

สำหรับการดำเนินงาน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ประชุมวางแผนการทำงานสร้างหลักสูตรและแผนการสอน จัดอบรมครู ทดลองสอน และนิเทศติดตาม โดยใช้งบประมาณ รวม 13,000 บาท ส่วนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ใช้การนิเทศติดตาม สังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถามและแบบรายงานเป็นเครื่องมือ

จากรายละเอียดโครงการดังกล่าว ในปี 2534 โรงเรียนในแต่ละกลุ่มโรงเรียน จำนวน 5 โรงเรียน ได้ดำเนินงานตามโครงการโดยใช้หลักสูตรและแผนการสอนที่สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครจัดทำขึ้น ต่อมาในปี 2535 ได้มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 15 โรงเรียน และในปี 2535 นี้ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครได้จัดทำหลักสูตรและแผนการสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้น เพื่อรองรับนักเรียนที่จบในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วย ในปี 2536 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จึงกำหนดนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดที่มีความพร้อมในการสอนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถเปิดสอนโดยใช้หลักสูตรและแผนการสอนนี้ได้ และในปี 2538 นี้ มีโรงเรียนเปิดสอน ทั้งสิ้น 38 โรงเรียน ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้สนับสนุนส่งเสริมโดยการจัดอบรมครู และให้กลุ่มโรงเรียนเป็นแกนนำในการจัดทำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการสอน ในโรงเรียนที่พร้อมในการเปิดการสอนด้วย จากการติดตามผลการดำเนินการดังกล่าว ปรากฏว่า มีการดำเนินการใน 3 ลักษณะ คือ

1. โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตร/แนวดำเนินการสอนที่สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จัดให้มี จำนวน 14 โรงเรียน

2. โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตร/แนวดำเนินการสอนที่กลุ่มโรงเรียนจัดให้มี 8 โรงเรียน

3. โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตร/แนวดำเนินการสอนที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง มีจำนวน 16 โรงเรียน

4. หลักสูตรภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

หลักสูตรภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นหลักสูตรที่สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2534) ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

หลักการ

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้เป็นประโยชน์ตามสภาพของท้องถิ่น

จุดหมาย

1. ให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
2. ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามควรแก่วัย
3. เป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับสูงขึ้น

โครงสร้าง

เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน

จุดประสงค์

การฟัง

ฝึกฟังและปฏิบัติตามความหมายของคำ วลี ประโยค

ฝึกฟังประโยค บทสนทนาสั้น ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพลง

ซักถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึก และข้อคิดที่ได้จากสิ่งที่ฟัง

ฝึกฟังเรื่องราวสั้น ๆ และซักถามในความสำคัญของเรื่อง เพื่อให้มีความสามารถในการฟัง เข้าใจสิ่งที่ฟัง ปฏิบัติได้ มีความสนุกสนานในการเรียนภาษาอังกฤษ และมีนิสัยที่ดีในการฟัง

การพูด

ฝึกพูดออกเสียงประโยค วลี คำ ให้ถูกต้องตามหลักการออกเสียงภาษาอังกฤษตามแบบให้สัมพันธ์กับความหมาย

ฝึกพูดสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม เล่าเรื่องอธิบาย แสดงความนึกคิด ความต้องการ แสดงบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นเกม และฝึกร้องเพลง

เพื่อให้มีความสามารถในการพูดได้ชัดเจนถูกต้อง สื่อความได้ มีความสนุกสนาน และมีนิสัยที่ดีในการพูด

การอ่าน

ฝึกอ่านออกเสียง นิทาน เรื่องสั้น ๆ คำแนะนำ คำชี้แจง ฝึกใช้พจนานุกรมในการเพิ่มพูนความรู้

การเขียน

เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนให้ถูกต้อง เป็นระเบียบสวยงามและสื่อความหมายได้

เวลาเรียน

สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 2 คาบ

แผนการสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

แผนการสอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ฉบับนี้ เป็นเอกสารที่จะช่วยครูสอนภาษาอังกฤษในโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษ ของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

แผนการสอนเล่มนี้ มีทั้งสิ้น 7 เรื่องดังนี้

1. A B C
2. Good Morning to You.
3. Mary had a Little Lamb.
4. Everyday Life
5. The Monkey and the Fish
6. Loy Krathong Day
7. Smarty Pants

แต่ละเรื่องจะเสนอแนะเกี่ยวกับ คาบเวลาที่ใช้สอน ความคิดรวบยอดจุดประสงค์เชิงเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน เครื่องมือ และวิธีการประเมินผล

การจัดการเรียนการสอน ยึดวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา โดยมีลักษณะการพัฒนาอย่างบูรณาการจากความหมายรวมของเรื่อง ไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา ขั้นตอนการสอนแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องดังนี้

1. ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง
2. ให้นักเรียนเล่าเรื่องกลับ ลำดับเรื่อง สันทนาหรืออภิปรายเกี่ยวกับเรื่องอ่านออกเสียง เล่นบทบาทสมมติ
3. เขียนเรื่องร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน
4. ทำหนังสือเล่มใหญ่
5. เล่นเกม และทำกิจกรรมเสริมภาษาอื่น ๆ

ก่อนที่จะเริ่มขั้นตอนที่ 1 ครูควรสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับรูปภาพที่ปกหนังสือ ให้นักเรียนรู้จัก ปกหน้า ปกหลัง ชื่อเรื่อง ผู้แต่ง และให้เด็ก Predict เรื่องจากรูปภาพหน้าปก ในแต่ละขั้นตอนการสอนนั้น ก่อนลงมือสอนควรศึกษาการจัดกิจกรรมของครูและนักเรียน โดยละเอียดตามลำดับทุกขั้นตอนอย่างครบถ้วน การข้ามขั้นตอนหรือรีบเร่งให้จบอย่างรวดเร็วในแต่ละขั้นตอน จะมีผลทำให้การพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ส่วนการสอนซ่อมเสริมสามารถจัดดำเนินการได้ทุกขั้นตอน โดยครูควรพิจารณาโดยการสังเกตความแตกต่างในความสามารถของนักเรียน ส่งเสริมเด็กเก่งให้ทำกิจกรรมที่ท้าทาย เช่น ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูช่วยอธิบายหรือสอนเพื่อนอ่านหรือเขียน ให้อ่านหนังสือนิทานง่าย ๆ ที่ครูจัดหาไว้มุงห้อง สำหรับนักเรียนอ่าน ครูค่อย ๆ ให้อ่านใจ โดยให้เขียนจากแบบหรือตัวอย่าง ในบางขั้นตอนซ้ำ เช่น อ่านออกเสียงกับครูตอบคำถามง่าย ๆ กับครู ลองทำ small book กับครู หรือเล่นเกมกับครู เป็นต้น

สำหรับการดำเนินการสอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น คำเนิการสอนในแนวเดียวกันกับการสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แต่ได้จัดทำเอกสารประกอบการสอน ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาที่จัดทำเป็นเรื่อง เช่น

1. The Fox and The Sheep.
2. The Naughty cat.
3. Wet Paint.
4. The Cow and Her Friends.
5. Late For School

ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของแต่ละโรงเรียนที่จะเลือกเรื่องใดสอน และสอนภาคเรียนละอย่าง
น้อย 1 เรื่อง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พอสรุปได้ดังนี้

อินทรีย์ บัวสมบูรณ์ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย พบว่าการจัดทำหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรโดยไม่มีภาวะวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานก่อน การจัดทำและไม่ได้กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร แต่กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมจากหนังสือเรียน วิธีการวัดผลและประเมินผลยึดระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 เป็นหลักการใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมบุคลากรโดยการให้บุคลากรของโรงเรียนไปอบรม ดูงาน หรือลาศึกษาต่อ คาบเวลาที่กำหนดให้สอนมีความเพียงพอ จัดครูเข้าสอนได้ตรงกับวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา มีการจัดห้องปฏิบัติการภาษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำวัสดุหลักสูตร สื่อการสอนอยู่ในสภาพทันสมัย ใช้การได้ดี แต่ไม่เพียงพอ โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความสนใจของผู้เรียน จัดสอนซ่อมเสริมทักษะด้านที่บกพร่องแก่ผู้เรียน และนิเทศติดตามผลโดยวิธีการสังเกตการสอนในชั้นเรียน การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาภาษา

อังกฤษโรงเรียนส่วนใหญ่มีการประเมินผลด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงแผนการสอนของครู และปัญหาการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำหลักสูตร ส่วนปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ได้แก่ ปัญหาจำนวนนักเรียนแต่ละห้องมีมากเกินไป พื้นฐานความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันและสื่อการสอนไม่เพียงพอ สำหรับปัญหาการประเมินผลการใช้หลักสูตร คือ ขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ปราณี ตรีสุวรรณ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่าโรงเรียนมีการวางแผนการสอน ส่วนการจัดทำกำหนดการสอนและบันทึกการสอนที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นผู้จัดทำ แต่ยังไม่มีการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรดำเนินการใช้หลักสูตรโดยยึด จุดหมาย หลักการ ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีการเตรียมครูผู้สอนโดยส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนา จัดครูเข้าสอนโดยจัดครูที่มีความรู้และทักษะในการสอนภาษาอังกฤษมีการจัดตารางสอนทุกปี สื่อการเรียนการสอนอยู่ในสภาพทันสมัย ใช้การได้ดี แต่ไม่เพียงพอ ยังไม่มีการจัดห้องเรียนสำหรับใช้สอนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะโรงเรียนบริการวิสุ - อุกรณ์ในการตกแต่งห้องเรียนและยังไม่มีการใช้เครื่องมือในการนิเทศ ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านหลักสูตร เทคนิคและวิธีสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผล และประเมินผลอยู่ในระดับมาก ในด้านเนื้อหาวิชา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัด ยังไม่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน สำหรับหลักเกณฑ์ในการเลือกเทคนิคและวิธีสอน คือ ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการจัดสอนซ่อมเสริมโดยสอนซ่อมเสริมเฉพาะเด็กที่เรียนช้า ส่วนใหญ่วัดผลและประเมินผลในด้านความเข้าใจ โดยการตรวจผลงาน สภาพปัญหาได้แก่ ขาดครูที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของครูขาดห้องเรียนที่ใช้เรียนภาษาโดยเฉพาะ ขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ขาดแหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีสอน ไม่มีเวลาในการสอนซ่อมเสริมและเกณฑ์ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้กำหนดไว้สูงเกินไป

รวงทอง คำรงสุกิจ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกี่ยวกับการเลือกสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ความพร้อมของโรงเรียนในการเลือกสอนวิชาภาษาอังกฤษนั้น ยังไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ คือ ครูผู้สอนไม่ถนัดในการสอนภาษาอังกฤษ ในด้านหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรยังไม่ได้รับวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนไม่มีหรือมีน้อย เนื่องจากขาดงบประมาณ นอกจากนี้พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการเลือกสอนภาษาอังกฤษ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ เพราะทั้งผู้บริหารและครูให้ความเห็นว่า เลือกสอนภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ เพราะคิดว่าครูผู้สอนมีความสามารถพอจะสอนได้ และเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาได้เลือก เพราะเหตุผลที่ว่าต้องใช้ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และให้เลือกสอนตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและความต้องการเพื่อปรับปรุงการสอนของครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษา พบว่า ปัญหาการสอนภาษาอังกฤษของครูที่อยู่ในระดับมาก คือ ปัญหาที่นักเรียนไม่มีโอกาสฟังเสียงเจ้าของภาษาอย่างเพียงพอและปัญหาการส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ปัญหาด้านการวัดผล คือ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สำหรับใช้สร้างแบบทดสอบและขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาการใช้รูปแบบการสอน คือ การขาดแคลนงบประมาณ สำหรับการจัดหาและจัดทำอุปกรณ์การสอน

มาลินี จันทวิมล และคณะ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความถนัดในการเรียนภาษาทัศนคติ และความสามารถภาษาอังกฤษของผู้ที่เริ่มเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่างชั้นกัน โดยมีจุดประสงค์ที่จะเปรียบเทียบผู้เรียนที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้น ป.1, ป.3, และ ป.5 ในด้านการถนัดในการเรียนภาษา ทัศนคติที่มีต่อชนชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ และความสามารถทางภาษาอังกฤษ จากผลการวิจัยพบว่า ในด้านความถนัดในการเรียนภาษา ผู้ที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะมีความถนัดสูงสุด รองมาคือ ผู้ที่เริ่มเรียนเมื่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ส่วนผู้ที่เริ่มเรียนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 จะมีความถนัดน้อยที่สุด ส่วนในด้านความสามารถในการเรียนภาษา ปรากฏว่าผู้ที่เริ่มเรียนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 3 มีความสามารถ

โดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1, 5 ในเกือบทุกทักษะ ส่วนผู้ที่เริ่มเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถใกล้เคียงกัน

จากสาระสำคัญ หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการศึกษาการดำเนินงานโครงการสอนทดลองภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางให้สังกัดอื่นนำไปเป็นข้อมูลสำหรับดำเนินการต่อไป